

Časopis „Poslovne studije“, 2014, 11-12: UDK 338.23:[336.22+336.127](497.6)
Rad primljen: 10.03.2014. DOI: 10.7251/POS1412217J
Rad odobren: 02.04.2014. Originalan naučni rad

Jakovljević Sanja ma¹

KRETANJE MAKROEKONOMSKIH POKAZATELJA U BOSNI I HERCEGOVINI

Rezime: *Nepovoljna ekonomska kretanja u užem i širem okruženju, kao i problemi u proizvodnji električne energije, u najvećoj mjeri su obilježili ekonomski rast u BiH. Negativan ekonomski rast se manifestovao kroz realni pad domaće tražnje i izvoza, uprkos realnom smanjenju vanjskotrgovinskog deficita od 4,5%. Na tržištu rada se već drugu godinu za redom nastavlja smanjenje broja zaposlenih. Pad privredne potrošnje od 1% nastavlja se i dalje. Smanjenje domaće privatne i javne štednje, te negativan priliv direktnih stranih ulaganja, znatno su otežali finansiranje investicija.*

Ključne riječi: *makroekonomija, javne finansije, cijene, porezi, investicije.*

JEL klasifikacija: *E2, E20, E22, E24, E29*

¹ Master ekonomije, Poreska uprava Republike Srpske, Alekse Šantića br. 7, Pale, sanjajakovljevic87@yahoo.com

UVOD

Makroekonomski pokazatelji za cijelu 2012. godinu potvrđuju da se BiH u prethodnoj godini ponovo našla u recesiji, prvi put nakon globalne finansijske krize 2009. godine. Takav scenario je bio u najvećoj mjeri očekivan imajući u vidu kontinuiran pad najvećeg broja ključnih makroekonomskih indikatora tokom godine, i to prije svega onih ekonomskih pokazatelja koji se snažno oslanjaju na vanjsko okruženje.

Kratkoročni dvanaestomjesečni indikatori ukazuju da je BiH ekonomija u 2012. godini ostvarila blag negativni realni rast od 0,5%. Pad ekonomije se manifestovao kroz realni pad domaće tražnje i izvoza i to uprkos realnom smanjenju vanjskotrgovinskog deficita roba od 4,4%. Do pada domaće tražnje je prije svega došlo u domenu privatne potrošnje i investicija i to uglavnom kao posljedica tri godine negativnih trendova zaposlenosti i realnih plata, realnog smanjenja novčanih priliva građana iz inostranstva i sl. U isto vrijeme, javna potrošnja i investicije bilježe realni pad, s obzirom na složenu fiskalnu poziciju u 2012. godini. Pad domaće tražnje je rezultirao realnim padom robnog uvoza od 4,7%. Ne zanemarujući značaj slabe izvozne tražnje u 2012. godini, problemi u proizvodnji električne energije uzrokovani čestim remontima i nepovoljnom hidrološkom situacijom su bili daleko najvažniji uzrok realnog pada robnog izvoza od 5%.

Negativan realni rast uvoza dobara široke potrošnje od 1%, te realni pad domaće proizvodnje od preko 3%, ukazuju na smanjenje finalne potrošnje. U isto vrijeme, nominalni pad uvoza kapitalnih dobara od 3,6%, te smanjenje vrijednosti izvršenih građevinskih radova od preko 3% ukazuju na pad kapitalnih investicija. Industrijska proizvodnja koja ima centralnu ulogu u ukupnim ekonomskim kretanjima takođe bilježi značajan pad od 5,2% na kraju 2012. godine.

1. REALNI SEKTOR

1.1. Industrijska proizvodnja u BiH

Za period januar-jul 2013. godine kalendarski prilagođen rast fizičkog obima industrijske proizvodnje u BiH iznosio je 6,9% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovaj umjereni rast ostvaren je uglavnom zahvaljujući niskoj osnovici iz prethodne godine, te izrazito povoljnim vremenskim prilikama i blagom povećanju izvozne tražnje u prvoj polovini tekuće godine. Najznačajniji doprinos ukupnom rastu industrijske proizvodnje u periodu januar-jul 2013. godine ostvaren je u prerađivačkoj industriji i sektoru za proizvodnju električne energije koji su u odnosu na isti period prethodne godine ostvarili povećanje proizvodnje od oko 10%. S druge strane sektor rudarstva tokom cijele godine bilježi nešto niži nivo proizvodnje u odnosu na prethodnu godinu i u periodu januar-jul 2013. zabilježio je pad proizvodnje od 8,9%. Iako je BiH u navedenom periodu ostvarila solidan rast industrijske proizvodnje potrebno je istaći da je rast uglavnom bio rezultat pozitivnih dešavanja u prvom kvartalu 2013. godine. U poređenju sa prethodnom godinom u prvom kvartalu 2013. godine registrovan je rast fizičkog obima industrijske proizvodnje od 6,8%. Najznačajniji doprinos rastu ukupne industrijske proizvodnje u prvom kvartalu dala je prerađivačka industrija, koja je zahvaljujući jačanju izvozne tražnje zabilježila rast proizvodnje od oko 10%. U posljednjih nekoliko mjeseci (maj, jun, jul) evidentno je da je industrijska proizvodnja u BiH izgubila momentum sa početka godine. Tako je za jul ukupa sezonski indeks industrijske proizvodnje u BiH u odnosu na jul 2013. zabilježila smanjenje proizvodnje od 1,1%.

Tabela 1: Indeksi industrijske proizvodnje u BiH

Indeksi g/g		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013
								I	II	III	IV	V	VI	VII	I-VII
Indust. proizvodnja fizički obim	FBiH	108,6	107,9	88,4	104,2	102,5	95,7	102,2	114,4	112,3	109,7	107,0	104,3	99,2	106,9
	RS	101,0	117,8	110,5	105,2	105,1	96,2	98,6	104,9	97,8	109,0	103,5	105,6	120,9	105,7
	BiH	107,1	111,0	93,4	104,2	103,5	95,9	101,5	111,3	108,0	110,0	106,5	105,1	105,9	106,9

Izvor: BHAS, FZZS FBiH, RZSRS 2013

1.2. Tržište rada u BiH

Prosječan broj zaposlenih u BiH u 2012. godini je smanjen u odnosu na 2011. godinu za 0,5% i iznosio je 687,6 hiljada lica. Dok se u javnom sektoru broj zaposlenih lica uvećavao u privatnom sektoru broj zaposlenih lica se i dalje smanjivao (-1,4% g/g). Najveće smanjenje broja zaposlenih u 2012. godini je u oblasti građevinarstva, hotela i restorana, trgovine na veliko i malo, te saobraćaja, skladištenja i veza. Administrativna stopa nezaposlenosti u BiH u 2012. godini je iznosila 44,1%.

Ukupan broj zaposlenih u BiH u junu 2013. godine iznosio je 686,3 hiljade lica, što je za 0,6% manje u odnosu na isti mjesec 2012. godine. U javnom sektoru broj zaposlenih je uvećan u svim kategorijama (javna uprava, zdravstvo osiguranje) pri međugodišnjem poređenju. U privatnom sektoru broj zaposlenih lica u junu 2013. godine je najviše smanjen u djelatnostima građevinarstva, trgovine na veliko i malo i prerađivačkoj industriji. Ukupan broj nezaposlenih lica u BiH u julu 2013. godine iznosio je 553 hiljade lica, što je za 2% više pri međugodišnjem poređenju, a stopa nezaposlenosti u BiH je iznosila 44,4%. Prema anketi o radnoj snazi, stopa nezaposlenosti u BiH u 2013. godini iznosi 27,5%.

Usporena ekonomska aktivnost je uticala na zarade zaposlenih u BiH. Prosječna neto plata u BiH je u 2012. godini iznosila 826 KM i nominalno je veća za 1,3% g/g, dok je u realnom smislu smanjena za 0,8%. U privatnom sektoru najbrži nominalni rast neto plate je zabilježen u oblastima rudarstva, poljoprivrede, lova i šumarstva, pa je realni rast pomenutih plata pozitivan.

Prosječna neto plata u BiH u junu 2013. godine iznosila je 822 KM i veća je za 0,1% u odnosu na isti mjesec 2012. godine. U oblasti privatnog sektora najveća smanjenja plata u posmatranom mjesecu su registrovana u djelatnostima građevinarstva, stručnim naučnim i tehničkim djelatnostima, te oblasti umjetnosti, zabave i rekreacije. U javnom sektoru neto plate su u posmatranom mjesecu bile niže u svim oblastima (javna uprava zdravstvo, osiguranje) pri međugodišnjem poređenju. Prosječna penzija u BiH u julu 2013. godine je iznosila 336 KM i nije se bitnije mijenjala odnosu na isti mjesec 2012. godine.

Tabela 2: Osnovni indikatori tržišta rada u BiH za period januar-jul 2013. godine

	Broj zaposlenih lica u BiH	Stopa rasta (g/g)
I 2013	687.710	0,1%
II 2013	684.580	-0,1%
III 2013	684.753	-0,3%
IV 2013	684.656	-0,5%
V 2013	685.294	-0,6%
VI 2013	686.299	-0,6%
I-VI 2013	685.549	-0,3%
	Broj nezaposlenih lica u BiH	Stopa rasta (g/g)
I 2013	554.640	2,5%
II 2013	554.605	2,0%
III 2013	553.580	2,0%
IV 2013	549.519	1,7%
V 2013	547.325	1,9%
VI 2013	548.307	1,9%
VII 2013	552.989	2,0%
I-VII 2013	551.566	2,0%
	Prosječna neto plata u BiH (KM)	Stopa rasta (g/g)
I 2013	829	0,4%
II 2013	815	-0,4%
III 2013	819	-0,5%
IV 2013	824	0,1%
V 2013	832	-0,5%
VI 2013	822	0,1%
I-VI 2013	824	-0,1%
	Prosječna penzija u BiH (KM)	Stopa rasta (g/g)
I 2013	336	-1,7%
II 2013	337	0,1%
III 2013	336	0,1%
IV 2013	336	0,0%
V 2013	336	-0,1%
VI 2013	336	-0,1%
VII 2013	336	0,1%
I-VII 2013	336	-0,2%

Izvor: Agencija za statistiku BiH 2013

2. JAVNE FINANSIJE

2.1. Indirektni porezi u BiH

Prema podacima UIO BiH u 2012. godini prikupljeno je oko 4,9 milijardi KM prihoda od indirektnih poreza, što je za 0,7% manje nego u istom periodu 2011. godine. Najveći udio u ukupnim prihodima od indirektnih poreza čine prihodi od PDV-a (62,7%), zatim slijede prihodi od akciza sa 26,5%, putarine sa 5,8%, carine sa 4,7%, te ostali prihodi sa svega 0,3%. U ukupnoj strukturi indirektnih poreza 79% se odnosi na uvozni PDV, a ostatak na domaći. U 2012. godini je prikupljeno oko 3 milijarde KM prihoda od PDV-a, što je za skromnih 0,3% manje nego u istom periodu 2011. godine. Prihodi po osnovu uvoznog PDV-a su ostali nepromjenjeni u odnosu na isti period 2011. godine, dok su prihodi po osnovu domaće razmjene zabilježili smanjenje od oko 1,8% g/g.

Indirektni porezi bilježe skroman pad neto prihoda od 0,7% (g/g) u prvih sedam mjeseci 2013. godine i to usljed rasta bruto prihoda od 1,3% praećenog znatno snažnijim porastom povrata sa JR UIO od 12,5% (g/g). Rast bruto prihoda bio je posljedica povećanja prihoda od PDV-a od 2,3% i akciza od 1,4%, dok carine i putarine bilježe pad. Smanjenje neto prihoda dovelo je do smanjenja ukupno alociranih sredstava različitim nivoima vlasti. Ovo je dodatno pogoršano snažnim porastom servisiranja vanjskog duga od 71,5%, što je umanjilo sredstva doznačena za budžetsku potrošnju od 5,9% (g/g).

Tabela 3: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza

	Milion KM		Rast g/g u %
	2012	2013	
Bruto prihodi	3.289	3.332	1,3%
PDV	2.250	2.301	2,3%
Carine	127	117	-7,9%
Akcize	737	747	1,4%
Putarine	158	155	-2,2%
Ostali prihodi	9	9	-0,5%
Neusklađeni prihodi	8	3	-66,0%
Povrat sredstava obveznicima sa JR UIO	502	565	12,5%
Neto prihodi	2.787	2.766	-0,7%
Ukupno raspodjela	3.285	3.330	1,4%
Minimalne rezerve	512	577	12,6%
Budžeti	2.773	2.754	-0,7%
Servisiranje vanjskog duga	188	323	71,5%
FBiH	118	207	75,6%
RS	70	116	64,5%
BD	0	0	4,7%
Raspoređeno nakon servisiranja vanjskog duga	2.585	2.431	-5,9%
Institucije BiH	433	432	-0,3%
FBiH	1.356	1.273	-6,1%
RS	714	645	-9,7%
BD	82	81	-0,8%

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH 2013

Zbog makroekonomskih posljedica naglog porasta stopa akciza, potrebno je utvrditi dinamiku usklađivanja stopa akciza s minimalnim standardima EU. U segmentu PDV-a potrebno je utvrditi dinamiku prilagođavanja zakonodavstva s izmjenama u sistemu PDV-a koje sprovodi EU radi podizanja konkurentnosti i sprečavanja poreskih prevara.

2.2. Prihodi od direktnih poreza i doprinosa u BiH

U ukupno prikupljenim prihodima od poreza u BiH, na prihode od direktnih poreza odnosi se svega 16%. Ukupni prihodi prikupljeni od direktnih poreza i doprinosa u entitetskim poreskim upravama za 2012. godinu su

za 0,7% veći u odnos na isti period 2011. godine. Od toga, zahvaljujući rastu prihoda od ostalih taksi, kazni i naknada (8,7% g/g) ukupni prihodi ostvarili su rast od 2,5%, dok su prihodi od doprinosa neznatno smanjeni (0,1% g/g).

Prema podacima entitetskih poreskih uprava, na nivou BiH je u prvih šest mjeseci 2013. godine ostvaren skroman godišnji rast prihoda od direktnih poreza, doprinosa, taksi i sl. od 1,6%. Pri tome je u FBiH zabilježen rast od 2,2%, te 0,6% u RS. Direktni porezi bilježe godišnji rast od 2% prije svega zahvaljujući prihodima u RS. S druge strane, blagi rast doprinosa od 0,3%, te taksi i naknada od 8,8%, prije svega je bio posljedica povećanja u FBiH. Porast u FBiH nakon sedam mjeseci je dodatno ojačan i iznosio je 3% (g/g).

Potrebno je nastaviti reformu direktnog oporezivanja i socijalnih doprinosa radi obezbjeđenja većeg stepena unutrašnje harmonizacije poreskih sistema i politike direktnih poreza i socijalnih doprinosa. Očekivani rezultat sprovođenja mjere je eliminacija štetne poreske konkurencije unutar zemlje. Poreska politika u vidu poreskih podsticaja treba da ima ekonomsku opravdanost, da je u funkciji prioriteta razvoja, tj. da podstiče povećanje investicija, zapošljavanja, društvenog proizvoda i izvoza. Naročito, kada je u pitanju naučno-tehnološka infrastruktura osnovni podsticaji po pitanju poreske politiku se odnose na: poreske olakšice za ulaganje u istraživanje, poreske olakšice u slučaju transfera visokih tehnologija za prve godine primjene.

Tabela 4: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.

Naziv prihoda	FBiH jan-jul			RS jan-jul		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2012	2013		2012	2013	
Direktni porezi	302,5	309,8	2,4	209,8	221,8	5,7
Porez na dohodak	156,5	159,1	1,7	125,0	124,0	-0,8
Porez na dobit	100,6	100,1	-0,5	75,3	81,5	8,3
Porezi građana	44,7	49,8	11,5	4,3	10,9	153,2
Ostali porezi	0,7	0,7	1,8	5,2	5,4	2,7
Ostale takse, kazne i naknade	225,4	262,0	16,2	143,8	143,7	-0,1
Doprinosi	1.498,2	1.515,7	1,2	629,1	623,6	-0,9
PIO	829,1	835,3	0,7	334,7	337,0	0,7
Zdravstvo	601,5	611,4	1,6	249,3	242,5	-2,7
Nezaposleni	67,6	69,0	2,1	17,5	17,1	-2,7
Dječija zaštita			-	25,9	25,1	-3,1
Zapošljavanje invalida			-	1,7	1,9	9,5
UKUPNO	2.026,1	2.087,5	3,0	982,7	989,0	0,6

Izvor: Poreska uprava RS i Porezna uprava FBiH 2013

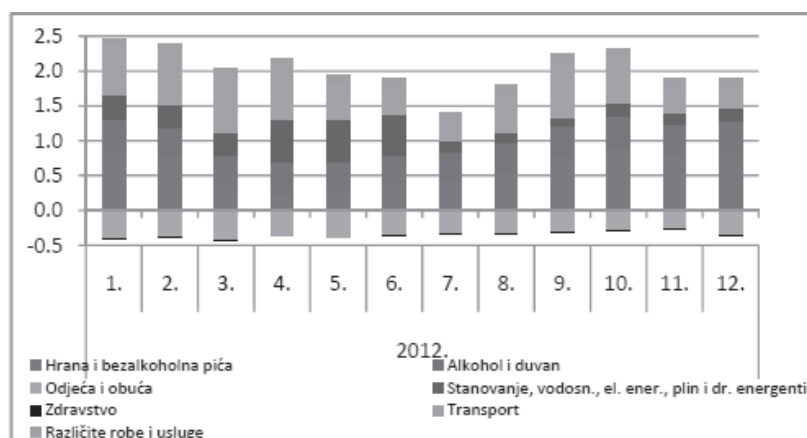
3. CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR

3.1. Cijene – indeks potrošačkih cijena

U BiH je u 2012. godini zabilježen rast cijena od 2,1% g/g. Tokom posmatrane godine najintenzivniji rast cijena bio je u prvom kvartalu da bi nakon toga rast cijena bio nešto sporijeg intenziteta. Međutim, u K4 2012. godine došlo je do ponovnog porasta cijena. Najveći doprinos rastu cijena u 2012. godini imale su kategorije hrane i bezalkoholnih pića, transport, alkohol i duvan, te stanovanje, vodosnabdijevanje, el. energija, plin i drugi energenti. Kretanje cijena hrane u BiH je značajno determinisano svjetskim cijenama hrane. Cijene hrane u svijetu u 2012. godini bilježe smanjenje od 1,8% g/g zahvaljujući uzastopnim smanjenjima cijena u P1 2012. godine. Ipak se na svjetskom tržištu u P2 2012. godine zapaža snažan međugodišnji rast cijena hrane, naročito u posljednjem kvartalu (8,7% g/g). Posmatrajući cijene hrane u BiH uočava se da su u 2012. godini u prosjeku ipak bile veće za 1,7% g/g. Kretanje svjetskih cijena nafte u 2012. godini bilo je

determinisano prilikama na Srednjem istoku. U BiH cijena goriva i maziva je bila veća za 7,5% u odnosu na 2011. godinu. Cijene u kategoriji stanovanja, vodosnabdijevanja, el. energije, plina i drugih energenata su u 2012. godini veće za 2,9% g/g, što je posljedica većih cijena komunalija. Cijena vode u 2012. godini bila je veća za 7% g/g, zbog poskupljenja iz K2. U kategoriji alkohola i duvana cijene se nisu bitno mijenjale u K4 2012. godine, pa je jednokratno poskupljenje duvana usljed uvećanja akciza na cigarete uticalo na godišnji porast cijena od 9,9% g/g u pomenutoj kategoriji.

Grafikon 1: Doprinosi rastu cijena u BiH
(komparacija odabranih kategorija)

Izvor: BHAS 2013

U BiH je u julu 2013. godine registrovan rast cijena od 0,8% g/g, odnosno za period I-VII 2013. godine 0,6% g/g. Gotovo sve CPI kategorije su zabilježile umjeren rast cijena. Cijene hrane i bezalkoholnih pića su veće za 1% u odnosu na isti mjesec 2012. godine. U kategoriji stanovanja, vodosnabdijevanja, električne energije, plina i drugih energenata, cijene su u prosjeku bile veće za 0,7% g/g u posmatranom mjesecu, dok se cijene u kategoriji transporta nisu bitnije mijenjale (0,1% g/g). Jedina kategorija sa

značajnim međugodišnjim rastom cijena u julu 2013. godine je kategorija alkohola i duvana.

Tabela 5: Kretanje cijena odabranih kategorija u BiH – poređenje g/g (%)

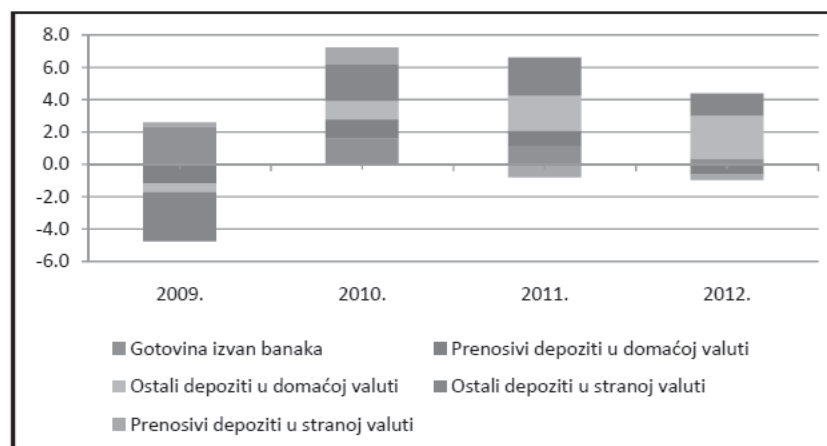
	2013							
	I	II	III	IV	V	VI	VII	I-VII
Hrana i bezalkoholna pića	2,8	1,6	1,4	1,4	1,3	2,1	1,0	1,7
Stanovanje, vodosnabdijevanje, el. energija, plin i drugi energenti	1,5	1,2	1,1	0,7	0,6	0,6	0,7	0,9
Transport	1,4	0,9	-0,9	-2,6	-2,4	-0,6	0,1	-0,6
Alkohol i duvan	6,4	6,2	6,6	6,2	6,5	6,5	6,4	6,4
Inflacija u BiH	1,3	1,0	0,6	0,4	0,4	1,0	0,8	0,6

Izvor: BHAS 2013

3.2. Monetarni agregati

Posmatrajući monetarni agregat M2 (novčana masa) na kvartalnom nivou, uočava se da nakon K2 2012. godine (kad bilježi i najveću stopu rasta), počinje da se smanjuje. Uprkos smanjenju, na kraju posmatrane godine M2 zadržava skroman rast od 3,4% g/g, čime dostiže nivo u iznosu od oko 14,9 milijardi KM. Skromno povećanje novčane mase prvenstveno je rezultat skromnog povećanja neto strane aktive (NSA) od 2,2% g/g i neto domaće aktive (NDA) od 4,1% g/g. Povećanje NSA rezultat je smanjenja strane aktive (8,0% g/g) i strane pasive (5,5% g/g) komercijalnih banaka, kao i neznatnog rasta strane aktive CB (0,5% g/g). Na povećanje NDA, kao i do sada, najviše uticaja imao je rast domaćih kredita (5,0% g/g).

Grafikon 2: Doprinos rastu novčane mase na kraju 2012. godine

Izvor: CBBiH 2013

Za sedam mjeseci 2013. godine ukupna novčana masa (M2) iznosila je 15,4 mlrd. KM i veća je u odnosu na isti period prošle godine za 4,9%, odnosno 712,6 mil. KM zbog povećanja i transakcijskog novca (M1) za 152,3 mil. KM, kao i kvazi novca (QM) za 560,2 mil. KM. M1 je za sedam mjeseci 2013. godine iznosio 6,5 mlrd. KM, dok je QM iznosio 8,9 mlrd. KM.

Tabela 6: Monetarni agregati (u mil. KM)

Period	Monetarne rezerve (M0)	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Transakcijski novac (M1)	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u inostranoj valuti	Ostali depoziti u inostranoj valuti	Kvazi novac (QM)	Novac u širem smislu (M2)
<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5=3+4</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9=6+7+8</i>	<i>10=5+9</i>
I 2013	5.726	2.337	3.736	6.073	2.667	1.081	5.038	8.787	14.860
II 2013	5.750	2.358	3.722	6.080	2.681	1.071	5.030	8.782	14.863
III 2013	5.641	2.403	3.839	6.242	2.716	1.062	5.107	8.884	15.127
IV 2013	5.720	2.424	3.837	6.261	2.755	1.047	5.100	8.901	15.162
V 2013	5.759	2.408	3.864	6.272	2.807	1.071	5.081	8.959	15.231
VI 2013	5.762	2.441	3.817	6.259	2.777	1.157	5.043	8.976	15.235
VII 2013	5.992	2.502	3.951	6.453	2.762	1.116	5.040	8.918	15.371
Stope rasta g/g									
I 2013	1,4%	1,7%	-1,8%	-0,5%	14,6%	0,0%	5,0%	7,0%	3,8%
II 2013	3,9%	1,5%	0,0%	0,5%	12,9%	-4,3%	4,8%	5,9%	3,6%
III 2013	3,3%	3,1%	2,5%	2,7%	14,2%	0,2%	6,5%	7,9%	5,7%
IV 2013	7,7%	2,6%	1,9%	2,1%	14,3%	1,3%	5,3%	7,4%	5,2%
V 2013	12,9%	3,4%	2,2%	2,6%	15,0%	3,2%	4,1%	7,2%	5,3%
VI 2013	9,6%	3,6%	2,8%	3,1%	14,5%	6,1%	2,6%	6,5%	5,1%
VII 2013	13,8%	3,5%	1,7%	2,4%	16,4%	2,8%	2,9%	6,7%	4,9%

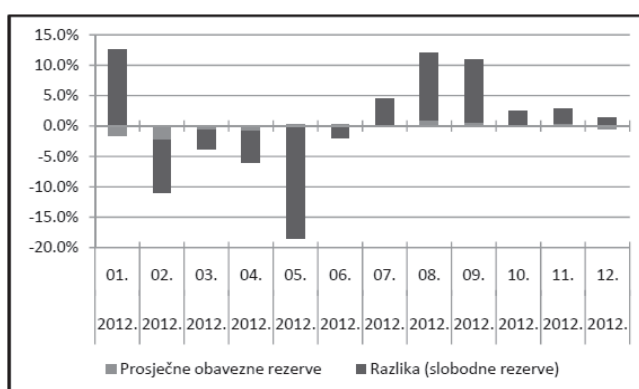
Izvor: CBBiH 2013

3.3. Prosječna obavezna rezerva

Na kraju 2012. godine osnovica za obračun obavezne rezerve je zabilježila smanjenje (3,6% g/g), čime je dostigla nivo od 14,9 milijardi KM. Prateći smanjenje osnovice i ukupna novčana sredstva koja komercijalne banke drže na računu rezervi kod CB su smanjena (0,1% g/g). Ova novčana sredstva se nisu smanjila koliko i osnovica zahvaljujući rastu slobodnih rezervi (1,6% g/g). Prosječne obavezne rezerve su zabilježile smanjenje od 3,6%

g/g. Prosječna stopa OR se nije mijenjala u 2012. godini, dok je implicitna stopa OR iznosila 19,2%. Prosječna visina naknade na obavezne rezerve kod CBBiH se nije mijenjala i na kraju 2012. godine iznosila je 0,01%.

Grafikon 3: Mjesečne stope rasta ukupnih novčanih sredstava

Izvor: CBBiH 2013

Za sedam mjeseci 2013. godine došlo je do povećanja osnovice za obračun obaveznih rezervi od 3% što je dovelo i do povećanja prosječnih obaveznih rezervi. Prosječne obavezne rezerve za sedam mjeseci 2013. godine iznosile su 1,3 mlrd. KM i zabilježile su povećanje od 3% g/g. Stopa obavezne rezerve u promatranom periodu nije se mijenjala i iznosila je 8,5%. Prosječan saldo računa obaveznih rezervi povećan je za 23,4% u odnosu na isto razdoblje prošle godine i iznosi 3,0 mlrd. KM, pa je implicitna stopa obvezne rezerve iznosila 20,2%.

3.4. Devizne rezerve Centralne banke BiH

Bruto devizne rezerve za sedam mjeseci 2013. godine iznosile su 6,6 mlrd. KM i veće su u odnosu na isti period prošle godine za 11,8%, a u odnosu na kraj godine 1,2%. Investicije u vrijednosne papire koje imaju i najveće

učešće u bruto deviznim rezervama napravile su rast 51,9% (g/g) i u posmatranom periodu iznosile su 4,6 mlrd. KM. S druge strane, depoziti kod nerezidentnih banaka koji su drugi po učešću u bruto deviznim rezervama nastavili su negativan rast -34,2% (g/g) i na kraju sedam mjeseci 2013. godine iznosili su 1,7 mlrd. KM. Ostale stavke deviznih rezervi (zlato, SDR i inostrana valuta) na godišnjem nivou zabilježili su rast.

3.5. Depoziti

Ukupni depoziti u 2012. godini iznosili su 13,3 mlrd. KM i veći su u odnosu na 2011. godinu za 2,6%. Najveći doprinos rastu tradicionalno su dali depoziti sektora stanovništva koji su iznosili 7,7 mlrd. KM što predstavlja 57,4% ukupnih depozita. Zabilježena godišnja stopa promjene iznosila je 8,5% i gotovo je jednaka stopi iz 2011. godine. Depoziti sektora nefinansijskih preduzeća i sektora opšte vlade zabilježili su negativan trend i u 2012. godini. Depoziti nefinansijskih preduzeća iznosili su 3,3 mlrd. KM i manji su za 4,2% g/g, dok su depoziti sektora opšte vlade iznosili 1,3 mlrd. KM i zabilježili smanjenje od 11,3% g/g.

Na kraju sedam mjeseci 2013. godine ukupni depoziti na računima poslovnih banaka u BiH izosili su 13,6 mlrd. KM i veći su u odnosu na isti period prošle godine za 5%. Posmatrajući prema sektorima, najveći rast depozita bilježi sektor stanovništva 8,3% (g/g) koji u ukupnim depozitima ima učešće od 58,5%. Za sedam mjeseci u 2013. godini depoziti ovog sektora iznosili su 8,0 mlrd. KM. S druge strane, depoziti sektora nefinansijskih preduzeća koji u ukupnim depozitima imaju učešće od 24,5% bilježe stagnaciju. U posmatranom periodu iznosili su 3,3 mlrd. KM. Depoziti sektora opšte vlade i dalje imaju negativan rast -2,9% (g/g) i na kraju sedam mjeseci iznosili su 1,2 mlrd. KM. Međutim, negativan godišnji rast depozita opšte vlade značajno je usporio na kraju sedmog mjeseca i najmanji je u posljednjih pet godina. Ostali depoziti, kao i depoziti stanovništva, zabilježili su pozitivnu godišnju stopu rasta 7,5% i iznosili su 1,1 mlrd. KM.

3.6. Krediti

Ukupni krediti za 2012. godinu iznosili su 15,9 mlrd. KM i veći su u odnosu na 2011. godinu za 4,1%. Najveći doprinos rastu ukupnih kredita dali su krediti plasirani sektoru nefinansijskih preduzeća koji su u posmatranom periodu iznosili 8,2 mlrd. KM i zabilježili stopu rasta od 4,3% g/g. Potom slijede, prema doprinosu rasta, krediti plasirani sektoru opšte vlade koji su zabilježili rast od 31,8% g/g, što je značajno sporija stopa rasta od zabilježenih 40,7% g/g u 2011. godini. Iako se čini da su ove stope rasta visoke, krediti opštoj vladi čine 5,2% ukupno plasiranih kredita bh. banaka, odnosno 834,9 mil. KM. Pozajmljivanje opšte vlade od banaka trend je unazad nekoliko godina zbog nedostajućih sredstava za finansiranje rashoda, što se odražava na strani depozita ovog sektora koja se kontinuirano smanjuju. Krediti sektoru stanovništva usporili su rast krajem 2012. godine, što je rezultiralo godišnjom stopom rasta od svega 1,3% g/g. Krediti sektoru stanovništva u posmatranom periodu iznosili su 6,8 mlrd. KM. Od ukupnog iznosa plasiranih kredita na bh. tržištu, samo je 4,1% ili 659,1 mil. KM plasirano u inostranoj valuti, a od tog iznosa na sektor nefinansijskog preduzeća odnosi se 94,6%.

Dok rast ukupnih depozita g/g postepeno ubrzava od početka 2013. godine, rast ukupnih kredita g/g postepeno usporava zbog usporavanja rasta kredita nefinansijskim preduzećima i opštoj vladi. Krediti nefinansijskim preduzećima imaju najveće učešće u ukupno plasiranim kreditima 51,3% poslovnih banaka u BiH i na kraju sedam mjeseci 2013. godine iznosili su 8,3 mlrd. KM i veći su u odnosu na isti period prošle godine za 2,1%. Iako krediti dati sektoru opšte vlade čine svega 5,2% ukupnih kredita snažan rast ovih kredita u prethodnim periodima dao je značajan doprinos rastu ukupnih kredita. Iako za sedam mjeseci 2013. godine krediti dati ovom sektoru i dalje imaju pozitivan godišnji rast, taj rast značajno je usporio u odnosu na početak godine. Krediti dati sektoru stanovništva čine 46,1% ukupnih kredita i u posmatranom periodu iznosili su 6,9 mlrd. KM i veći su za 1,8% (g/g). Krediti ostalim sektorima čine svega 0,7% ukupnih kredita, pa njihov rast ima zanemariv uticaj na kretanje ukupnih kredita.

3.7. Berze u BiH

Neujednačeno kretanje berzanskih indeksa u svijetu i regionu kao posljedica globalnih ekonomskih tokova u prethodnom periodu nastavilo se i u 2012. godini. Na svjetskim berzama su glavni indeksi doživjeli pad da bi pred kraj godine otpočeo rast koji se nastavio do kraja 2012. godine sa nagovještajem oporavka svjetske privrede. Sarajevska berza i Banjalučka berza bilježe početkom 2012. godine lagani pad kapitalizacije, da bi krajem godine u većini slučajeva počela ostvarivati minimalan rast. Ukupna tržišna kapitalizacija Sarajevske i Banjalučke berze na kraju 2012. godine iznosila je 8,33 milijardi KM, što predstavlja rast od 1,52% u poređenju sa iznosom kapitalizacije na kraju istog period u 2011. godini.

Na Sarajevskoj berzi (SASE) u mjesecu julu 2013. godine ostvaren je promet u iznosu od 6,69 miliona KM, što čini 43% od ukupnog ostvarenog prometa u BiH berzama. Promet na SASE u mjesecu julu bilježi rast od 81,1% u odnosu na promet u istom mjesecu 2012. godine.

Na Banjalučkoj berzi (BLSE) u mjesecu julu 2013. godine ostvaren je promet u iznosu od 8,87 miliona KM, što čini 57% od ukupnog prometa ostvarenog na BiH berzama. Promet na BLSE bilježi pad od 40%. Ukupan promet u mjesecu julu 2013. godine na obje berze iznosi 15,57 miliona KM, i bilježi pad od 59% poredeći sa vrijednostima u istom periodu 2012. godine.

Tabela 7: Promet i kapitalizacija (u KM) na SASE i BLSE

Promet (u KM)			
Period	SASE	BLSE	Ukupno
Jul 2011	10.072.584	7.394.642	17.467.226
Jul 2012	3.697.238	35.925.527	39.622.765
Jul 2013	6.696.618	8.877.933	15.574.551
Kapitalizacija (u KM)			
Period	SASE	BLSE	Ukupno
Jul 2011	7.595.010.069,07	4.081.569.664,39	11.676.579.733,46
Jul 2012	4.176.486.056,69	3.699.845.388,47	7.876.331.445,16
Jul 2013	4.785.449.765,62	4.103.026.320,00	8.888.476.085,62

Izvor: SASE i BLSE 2013

Poredeći vrijednosti kapitalizacije na Sarajevskoj berzi (SASE) u mjesecu julu 2013. godine sa vrijednostima u mjesecu julu 2012. godine zabilježen je rast od 14,58%, dok kapitalizacija na Banjalučkoj berzi (BLSE) u mjesecu julu 2013. godine bilježi rast od 10,9% u poređenju sa vrijednosti u mjesecu julu 2012. godine. Vrijednosti ukupne kapitalizacije na obje berze u julu 2013. godine bilježe rast od 12,85% u odnosu na vrijednosti u mjesecu julu 2012. godine.

Na berzama u BiH se, kada su u pitanju domaći investitori, pretežno trguje dionicama iz privatizacije, prvenstveno u svrhu preuzimanja i koncentracije vlasništva. U pribavljanju dodatnog kapitala privreda se dominantno orijentisala prema bankarskim kreditima, a stanovništvo je štednju usmjeravalo u bankarske depozite. Tradicionalnu orijentisanost k bankarskim štednim depozitima i kreditima moguće je promijeniti nizom sistemskih mjera u dužem vremenskom periodu. Potrebno je stvoriti uslove za razvoj novih oblika štednje, podsticanjem stanovništva za investiranje u hartije od vrijednosti, životna i penzijska osiguranja. Za realizaciju ovog cilja neophodno je produbiti finansijsko posredovanje, stvoriti uslove za efikasno funkcionisanje institucionalnih investitora i povećati diverzifikovanost finansijskih instrumenata.

4. VANJSKI SEKTOR

Strana direktna ulaganja u BiH u 2012. godini bilježe rast u odnosu na vrijednost u istom periodu 2011. godine za 0,5%. Prema podacima Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, u BiH strana ulaganja u 2012. godini iznosila su 907,9 miliona KM, što je više u odnosu na ulaganja u istom periodu 2011. godine. Neto finansijska aktiva u 2012. godini iznosila je 55,5 miliona KM (ulaganja u inostranstvo iz BiH), a finansijska pasiva 963,4 miliona KM, od tog iznosa 203 miliona KM se odnosi na „zaduživanje“, a 31,2 miliona KM se odnosi na reinvestiranu dobit. Direktno strane investicije su nastavile da rastu i uveliko nadmašile prethodne godine gdje je priliv investicija bio dominantan u nefinansijske sektore.

BiH je u 2012. godini na međunarodno tržište najviše izvozila bazne metale, kao i njihove proizvode, zatim rezervne dijelove za auto industriju, namještaj, električnu energiju i hemijske proizvode. Bazni metali su izvezeni u vrijednosti nešto višoj od 1,9 milijardi KM, što čini skoro četvrtinu od ukupnog izvoza BiH i ima učešće od 24,3%. U 2012. ubrzani rast izvoza namještaja ukazivao je na to da bi moglo doći do premještanja proizvodnje na drvo-prerađivačku industriju i izvoz proizvoda veće dodane vrijednosti. Izvoz namještaja u ukupnom ostvarenom izvozu učestvuje sa oko 10% u 2012. godini. Značajna izvozna kategorija su hemijski proizvodi kojih je tokom 2012. godine izvezeno u vrijednosti od 533 miliona KM (učešće 6,8%).

Posmatrajući ukupnu robnu razmjenu BiH sa regionalnim grupacijama u 2012. godini, najveći obim trgovine BiH je ostvarila sa zemljama članicama EU i to u iznosu od 50,7% od ukupnog obima spoljne trgovine. Uvoz iz zemalja EU u 2012. godini porastao je za 1,6% u odnosu na 2011. godinu i iznosio je 7,1 milijardi KM. Od ukupno ostvarenog uvoza tokom 2012. godine na uvoz zemalja članica EU otpada 47%.

U periodu I-VII mjesec 2013. godine izvoz je iznosio 4,9 milijardi KM, što je za 8,5% više nego u istom periodu 2012. godine, dok je uvoz iznosio 8,5 milijardi KM, što je za 1,5% manje nego u istom periodu prethodne godine. Pokrivenost uvoza izvozom je iznosila 57,8%, dok je vanjskotrgovinski robni deficit iznosio 3,6 milijardi KM. Izvoz u zemlje CEFTA je iznosio 732 miliona KM, što je za 3,8% manje nego u istom periodu 2012. godine, dok je uvoz iznosio 891 milion KM, što je za 2% manje nego u istom periodu prethodne godine. Izvoz u zemlje EU iznosio je 5,2 milijarde KM, što je za 1,5% manje nego u istom periodu prethodne godine.

Posmatrajući strukturu robne razmjene po najznačajnijim uvoznim i izvoznim stavkama za period januar–jul 2013. godine, vidljivo je da su nafta i naftni derivati, mašine i aparati, bazni metali, te prehrana, dominirali na strani uvoza, dok su najznačajnije izvozne pozicije bazni metali, gdje kao i kod uvoza dominiraju aluminij, željezo i čelik, te njihovi proizvodi (rezervni dijelovi za autoindustriju, razni gotovi proizvodi kao što su namještaj, odjeća i obuća).

Najznačajnije uvozne stavke u 2012. godini su: nafta i naftni derivati, mašine i aparati, bazni metali (aluminij, željezo i čelik) i proizvodi od baznih metala, te prehrana. U strukturi uvoza nije bilo značajnijih promjena. Pet najzastupljenijih kategorija proizvoda u strukturi ukupnog uvoza učestvuju sa 62%, dok na sve ostale proizvode otpada 38% u odnosu na ukupni uvoz. Najviše su se uvozili proizvodi mineralnog porijekla u iznosu od 3,2 milijarde KM, gdje dominiraju nafta i naftni derivati sa 2,3 milijardi KM. Drugo mjesto po vrijednosti uvoza zauzimaju mašine, aparati i mehanički uređaji čiji je uvoz u 2012. godini iznosio 1,8 milijardi KM (12,3% ukupnog uvoza roba), zatim prehrambene preradevine u vrijednosti od 1,5 milijardi KM (10% ukupnog uvoza roba), proizvodi hemijske industrije u vrijednosti od 1,5 milijarde KM (10% ukupnog uvoza), te bazni metali koji u vrijednosti ukupnog uvoza učestvuju sa 8,7%.

Najznačajnije mjesto po vrijednosti uvoza zauzimaju nafta i naftni derivati u iznosu od 1,2 milijarde KM u odnosu na isti period prošle godine, ostvaren je pad uvoza ove vrste proizvoda za 7,7%. Vrijednosti ukupno uvezenih mineralnih proizvoda iznose 1,6 milijardi KM. Na strani izvoza izvezeno je 325 miliona KM električne energije, što je godišnje povećanje od skoro 300%. BiH je u periodu januar – jul 2013. godine uvezla mašine, aparate i transportne uređaje čiji je uvoz u prvih sedam mjeseci 2013. godine iznosio 1 milijardu KM. U odnosu na isti period prošle godine uvoz ove kategorije proizvoda povećao se za 1,5%. Na drugoj strani, izvoz mašina dostigao je vrijednost od 495 miliona KM i u odnosu na isti period prošle godine veći je za 7,2%.

Značajan udio u strukturi bosanskohercegovačkog uvoza zauzimaju prehrambene preradevine kojih je u periodu januar – jul 2013. godine uvezeno u iznosu od 872 miliona KM i u odnosu na isti period prošle godine uvoz je veći za 4,3%.

Uvoz hemijskih proizvoda je manji za 2,7% u odnosu na prošlu godinu i za prvih sedam mjeseci 2013. godine dostigao je vrijednost od 872 miliona KM, dok je izvoz imao vrijednost od 295 miliona KM, što je rezultiralo padom izvoza od 1,7% u odnosu na isti period prošle godine.

Za razvijanje politike strateških proizvoda neophodno je da zemlja, radi sigurnog i održivog razvoja, ustanovi bilanse potreba i stanja, u kojima će poseban dio sačinjavati pregled ključnih izvoznih i uvoznih proizvoda. Kao strateški izvozni sektor BiH smatraju se drveni sektor, poljoprivredni i prehrambeni sektor, metalni sektor, građevinski sektor i sektor turizma.

5. STRANE DIREKTNE INVESTICIJE

Prema podacima Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH strana ulaganja u drugom kvartalu 2013. godine su iznosila 46,48 miliona KM, odnosno ulaganja u prvom polugodištu su iznosila 117,65 miliona KM, što predstavlja smanjenje ulaganja za oko 61,3% u odnosu na ulaganja u prvom polugodištu prošle godine.

Tabela 8: Strana direktna ulaganja po kvartalima u 2011, 2012. i 2013. godini

U milionima KM	K1	K2	K3	K4
2011	93,1	99,5	107,8	128
2012	-4,98	309,27	78,96	47,14
2013	71,24	46,48	-	-

Izvor: MVTEO 2013

Najveća ulaganja u prvom polugodištu 2013. godine bila su elektroenergetski sektor i to od strane „ETF Rudnik i termoelektrana Stanari“ u iznosu od 67,35 miliona KM, „Comsar energy RS“ u ukupnom iznosu od 9,55 miliona KM, zatim ulaganje u oblasti telekomunikacija firma „Aneks“ d.o.o. u iznosu od 10,1 miliona KM. Značajna su i ulaganja „Al Jazeera Network“ u iznosu od 611 miliona KM, te „Euro Media limited Broadcasting Company“ d.o.o. Sarajevo u iznosu od 3,32 miliona KM. Za ovaj period je interesantno da je „NLB Leasing“ imala ulaganje 18,58 miliona KM, ali u istom periodu i povlačenje kapitala od 14,56 miliona KM, tako

da je ukupno ulaganje iznosilo 4,02 miliona KM. Pored ovog povlačenja kapitala značajno je i povlačenje kapitala od strane ulagača iz firme „Mlijekoprodukt“ d.o.o. Kozarska Dubica u iznosu od 14,5 miliona KM.

Ulaganje u mjesec julu 2013. godine je negativno i iznosi -2,59 miliona KM, a najveći iznos se odnosi na povlačenje stranog kapitala iz firme „Top Farm“ d.o.o. Nova Topola Gradiška.

Ekspanzija investicionih aktivnosti dovešće do povećanja proizvodne baze neophodne za generisanje ekonomskog rasta. Takođe će privlačenje inostranog kapitala dovesti do profilisanja domaće privrede, kroz širenje lepeze izvoznih proizvoda, jer značajan dio stranih ulagača već ima definisane lance distribucije i prodaje proizvoda koji bi se mogli proizvesti u BiH. Ulaganja predstavljaju preduslov za održavanje i povećanje proizvodnje, a samim tim i povećanje izvoza. Privlačenje i zadržavanje inostranih direktnih investicija ima važnu ulogu u stvaranju radnih mjesta, povećanju izvoza, prenosu tehnologija i menadžerskih vještina i doprinose povećanju produktivnosti i konkurentnosti. Važno je unaprijediti i stabilizovati poslovni ambijent, posebno u odnosu na poslovne ambijente zemalja u okruženju, te definisati bh. „investicione proizvode“ u realnom sektoru ekonomije, prvenstveno u oblasti industrije, koji mogu biti atraktivniji od onih drugih zemalja. Neophodno je uspostaviti sistemski okvir za ubrzan razvoj različitih oblika partnerstva privatnog i javnog sektora te na tom području posebnu pažnju posvetiti privlačenju stranih investicija gdje bi strani ulagači bili privučeni u strateške razvojne projekte javno-privatnog partnerstva.

ZAKLJUČAK

Za izlaženje iz „zamke srednjeg dohotka“ u doba globalne ekonomske krize BiH treba radi postizanja makroekonomske stabilnosti restrukturisati i postepeno smanjivati relativnu veličinu javnog sektora i javne potrošnje uz njeno istovremeno preusmjeravanje s javnih rashoda za javnu upravu i socijalne transfere na rashode u javne investicije u infrastrukturne projekte

i socijalne investicije. Glavna pretpostavka za ispunjenje srednjoročnog dinamičnog ekonomskog rasta BiH je ubrzano sprovođenje strukturalnih reformi koje će voditi poboljšanju totalne faktorske produktivnosti, tj. konkurentnosti i fleksibilnosti ekonomije BiH, te povećanju štednje i investicija, i tim putem većem nivou izvoza i zaposlenosti te, u konačnici, većem kvalitetu života građana.

S obzirom na relativno nizak nivo dohotka po glavi stanovnika, stopa ekonomskog rasta niža od 7% godišnje se za bh. ekonomiju može smatrati skromnom za cilj dostizanja barem najniže razvijenih EU članica u do-
glednoj budućnosti. No, sasvim suprotno, rast BiH industrije je počeo s naglim usporavanjem rasta u 2007. vukući na dolje stopu rasta cijele ekonomije.

Osnovna inflacija, koja iznosi oko 3% godišnje, već je više godina pod čvrstom kontrolom. Uspješno funkcionisanje valutnog odbora rezultat je kumulativnog djelovanja nekoliko faktora: visokog stepena političke podrške, velikog povjerenja stanovništva u rezervnu valutu, jasnih, jednostavnih ciljeva CB BiH i zakonskog zasnivanja, zakonskih ograničenja aktivnosti CB BiH u pogledu emisije novca, političke nezavisnosti CB BiH i transparentnosti i odgovornosti odbora. U decentralizovanom fiskalnom sistemu BiH očuvanje nezavisnosti Centralne banke predstavlja garanciju monetarne stabilnosti.

Glavni makroekonomski izazovi koji u narednom srednjoročju stoje pred BiH su fiskalne i spoljnoekonomske prirode. Oni se svode na: visok nivo javne potrošnje, visok deficit budžeta, visok javni dug, te visok deficit tekućeg bilansa.

BiH spada u skupinu tranzicijskih zemalja s relativno najvećim nivoom javne potrošnje (pored Mađarske, Bjelorusije, Hrvatske, Crna Gore, Ukrajine i Srbije). Unatoč relativno visokom udjelu javne potrošnje u BDP-u, koji se kreće preko 40 % u Republici Srpskoj i preko 50 % u FBiH, bilježi se – i tokom globalne ekonomske krize, tj. u 2007. i 2008. – snažan rast javnih rashoda, prvenstveno u dijelu koji se odnosi na naknade zaposlenika i socijalne transfere

LITERATURA

1. Babić, M. 2003. *Makroekonomija*. Zagreb: Mate.
2. Blanchard, O. 2005. *Makroekonomija*. Zagreb: Mate.
3. Čirović, M. 1987. *Monetarna ekonomija*. Beograd: Eurpoean Centre for Peace and Development.
4. Dušanić, J. i Špirić, N. 2009. *Novac*. Banja Luka: Ekonomski fakultet.
5. Đinđić, S. 2001. *Komparativna analiza poreskih sistema*. Kragujevac: Ekonomski fakultet.
6. Filipić, P. 2006. *Makroekonomija za svakoga*. Split: Slobodna Dalmacija i Ekonomski fakultet.
7. Mankiw, G. 2003. *Macroeconomics*. 5th edition. New York: Worth Publishers.
8. Michael C. Burda & Charles Wyplosz. 2001. *Macroeconomics*. 3th edition. Oxford University Press
9. Rosen S. Harvey. 1999. *Javne finansije*. Zagreb: Institut za javne finansije.
10. BHAS (Agencija za statistiku BiH). 2013. Prosječna neto plata 2000-2012. Pristupljeno 01. oktobra 2013. <http://www.bhas.ba>
11. CBBiH (Centralna banka BiH). 2013. Godišnji izvještaj za 2012. godinu. Pristupljeno 25. oktobra 2013. godine. <http://www.cbbh.ba>
12. DEI (Direkcija za evropske integracije). 2013. Ekonomski i fiskalni programi. Pristupljeno 5. septembra 2013. godine. <http://www.dei.gov.ba>
13. FZZZ (Federalni zavod za zapošljavanje). 2013. Osnovni pokazatelji u FBiH. Pristupljeno 8. septembra 2013. godine. <http://www.fzzz.ba>
14. MVTEO (Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH). 2013. Analiza vanjskotrgovinske razmjene BiH za 2012. godinu. Pristupljeno 30. septembar 2013. godine. <http://www.mvteo.gov.ba>

15. PUFBiH (Porezna uprava Federacije BiH). 2013. Izvještaj o radu 2012. Pristupljeno 15. septembra 2013. godine.<http://www.pufbih.ba>
16. PURS (Poreska uprava Republike Srpske). 2013. Godišnji izvještaj o radu. Pristupljeno 15. septembra 2013. godine.<http://www.poreskaupravar.org>
17. UINO BiH (Uprava za indirektno oporezivanje BiH). 2013. Projekcije 2013. Pristupljeno 15. septembra 2013. godine.<http://www.uino.gov.ba>
18. ZZRS (Zavod za zapošljavanje Republike Srpske). 2013. Statistički podaci o broju zaposlenih u Republici Srpskoj. Pristupljeno 8. septembra 2013. godine.
19. <http://www.zzrs.org>

Jakovljević Sanja, MA

MACROECONOMIC INDICATORS IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Summary: *Adverse economic developments in the immediate and wider environment and problems in the production of electricity have largely marked economic growth in Bosnia and Herzegovina. The negative economic growth is manifested through a decline in domestic demand and exports despite reducing real trade deficit of 4.5%. For the second year in a row, the labor market continues to downsize. The decline in economic spending of 1% is continued. The reduction of domestic private and public savings and negative FDI flows have taken their toll on the financing of investments.*

Key words: *macroeconomics, public finance, prices, taxes, investments.*

JEL classification: *E2, E20, E22, E24, E29*